

BÉ-BÉ-BÉ, ISKOLÁBA MENJÜNK BÉ!

Isten hozott az életfa alá, kíváncsi olvasóm. Kószabósza vagyok, a térben-időben utazó kis-sárkány. Ez a csodafa tavalyi meséimből nőtt ki. Fándly Enikő tanító néni nagyváradi osztálya nevelte dúslombúvá a Napsugár-bélyegekből, melyeknek mindenike egy-egy kincset érő, megtartó néphagyományt idézett fel.

Üljetek körém: folytatom a mesét, hiszen oly sok elfeledett, padlásra dobott érték várja, hogy ismét életünk gerince legyen.

Ne feledjétek: a múlt a gyökér, amely nélkül cse-nevész a törzs, azaz a jelen, és lombtalan a korona, a közösség jövője.

Ugyan már! Legyintesz erre a technikai csodák világában: nem a múlt, hanem az elektronika jelenti a jövőt. Ám ha felezmélsz a bűvöletből, rájössz, hogy a számítógép könnyíti-gyorsítja ugyan, de egyben emberteleníti, torzítja is életünket. Ne okostelefont, táblagépet kérj iskolakezdésre, hanem soha-nem-romló, soha-nem-fogyó hamuban sült pogácsát: mesét arról, milyen volt nagyapád, dédapád iskolája.

Nagy tata az iskolában? Ritka látvány. Én mégis arra biztatlak, hogy – akár csak **Nagy Lenke tanító néni Ivóban** – hívatok meg osztályotokba egy-egy nagyszülőt, dédszülőt, aki a régiek életéről, szokásairól mesél nektek.

Az ivói gyerekek Abrán Gyurka bácsitól megtudták, hogy hajdan kevés tantárgy, kevés lecke volt, de azt egy életre megtanulták, a tanítót kicsi és nagy egyaránt tisztelte, ruhájuk csak egy volt, és a fagy beálltaig bizony mezítláb jártak iskolába.

*Bé-bé-bé, iskolába menjünk bé,
Szüleink örömére, tanítóink kedvére!*

Bé-bé-bé, iskolába menjünk bé! – De hová? Az első falusi iskolák a templomokban, később az egyház vagy a falut birtokló nemesi család adományából épült tanítói lakásban működtek. Több tucat, a mezővárosokban több száz gyerek „egyetlen, nem igen nagy és többnyire setétes” szobában fújta az *Arany ABC* verseit: *Csúfságot vénekből ne tégy, hogy azért büntetést ne végy! Utálj lopni, senkit ne csalj, és talált jószágot kivalj!*

Minden korosztály együtt, a lányok inkább csak egy évet, a fiúk kicsivel többet tanultak, de csak

Melyik írónk mesélt sokat falusi tanítóskodásáról?

Hány kilós az iskolatáskád? Hány könyved, füzeted van?

betakarítástól a tavaszi munkák kezdetéig, hiszen dologidőben segíteniük kellett szüleiknek.

Szent Gergely doktornak, híres tanítónknak az ő napján, Régi szokás szerint, menjünk Isten szerint iskolába.

Hogyha nem adhattok minékünk diákot házatokból,

Papirosra valót, adományt adjatok javatokból. – A második félév kezdetén, március

12-én az iskolás gyermekek, a Gergely-járók vagy Szent Gergely vitézei csúcsos papírsüvegben, fakarddal csapatostul végigjárták a falut. A kisebbeket iskolába hívogatták, és adományokat gyűjtöttek tanítójuk számára. Kezdetben ugyanis a falu házat és földet igen, fizetést azonban nem biztosított a tanítónak vagy iskolamesternek, aki egyúttal kántor és harangozó is volt. A hét bizonyos napján vitt tandíjat, tojást, tüzelőt *szeredárisnak*, illetve *szombatárisnak* nevezték.

Mi a kalamáris, a penna, a spongya, az írka, a tenyeres?

Az iskola megkezdése nagy napnak számított. Az addig egyformán, hosszú fehér ingbe öltöztetett gyermekek ekkor kapták meg az első nadrágot, tarisznyát, a tehetősebbek bakancsot

vagy csizmácskát, a leánykák pedig szoknyát, kötényt.

Horgasinamat verdeső tarisznyában palavessző,

palavessző s palatábla... Így indultam valamikor, legelőszőr iskolába. – Évszázadokon át, sőt még Kányádi Sándor gyermekkorában is csupán a palatábla, egy karéj kenyér, alma és télen az iskola fűtéséhez szükséges egy-két fahasáb húzta a nebulók tarisznyáját.

A palatáblára jól kihegyezett palavesszővel írtak, a vonalas oldalára a betűket, a kockásra a számokat. Vigyázni kellett, nehogy útközben letörölődjön a házi feladat.

Én kezdettől fogva megszerettem az iskolát. A tanítónak minden szavát elmondtam otthon – vallotta egy tanyasi kislány, akinek bizony nem teher, hanem nagy ajándék, a kemény otthoni munka után pihenés volt az iskola.

Bárcsak te is szeretnéd az iskolát, megjegyeznéd, megfogadnád tanítód szavát! Életed legboldogabb évei ezek, és a legfontosabbak is. Most dől el, milyen ember lesz belőled. Nem az a fontos, hogy divatos-e a tolltartód, a sportcipőd. Tanítóra figyelj, ő megmutatja, hogyan kell *Isten szerint iskolába menni*. Szavától, mosolyától egyszeriben rend lesz az osztályban és a fejecskédben. Figyelj!

Zsigmond Emese

Májusi megfejtések: Vörösmarty Mihály *Szózat* című verséből idéztünk: *Bölcsőd az, s majdan sírod is, mely ápol, s eltakar.* A bölcső itt a szülőföldet jelenti. **Nyertesek:** Kánya Gergő, Csík-szentgyörgy; a **lövetei** tavalyi III. B és IV. A osztály.